

Juli 2013

**Krediet en overmatige schuldenlast: belangrijkste evoluties
van de Centrale voor kredieten aan particulieren tot eind
juni 2013**

Analyse uitgevoerd voor het Observatorium Krediet en Schuldenlast door

Duvivier R. (Economist)

Observatorium Krediet en Schuldenlast

**Place Albert 1er, 38
6030 Marchienne-au-Pont
België**

Tel.: 071 33 12 59

Fax: 071/32.25.00

Uit onze laatste analyses van de cijfers van de Centrale voor kredieten aan particulieren (CKP) bleek dat België in 2012, net als in 2011, te kampen had met een stijging van situaties van problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast. Deze conclusies steunden op de evolutie van de wanbetalingen inzake krediet en op de statistieken betreffende de procedure van collectieve schuldenregeling.

De economische vooruitzichten voor 2013 zijn helaas niet goed. De prognoses van de NBB en de OESO gaan uit van een groei dicht bij de 0% voor 2013 met een inflatiepercentage dicht bij de 1%. De reeds beschikbare gegevens over de werkloosheid suggereren in dit verband geen enkele verbetering voor 2013. Eind mei bedroeg de Belgische werkloosheidsgraad 8,6% tegenover 7,7% eind mei 2012. Aangezien er in 2013 niet echt sprake is van een economisch herstel, lijkt het ons onwaarschijnlijk dat wij tijdens de volgende maanden een reële vermindering van de problematische schuldenlast en de overmatige schuldenlast zullen zien.

In wat volgt analyseren we de belangrijkste gegevens van de CKP die reeds beschikbaar zijn voor de eerste 6 maanden van 2013. Waar mogelijk zullen wij de ontwikkelingen extrapoleren naar heel 2013 om te bepalen of de negatieve ontwikkelingen van de vorige jaren zich voor 2013 bevestigen. Naast de analyse van de situaties van problematische schuldenlast bespreken wij ook een aantal statistieken die de evolutie van de toekenningen van krediet aan particulieren tonen.

1) De evolutie van het aantal geregistreerde overeenkomsten

In 2012 werden er 1,3 miljoen nieuwe kredietovereenkomsten geregistreerd in de CKP tegenover slechts 4,2 miljoen in 2011. Tot 2010 waren kredietopeningen die binnen 3 maanden terugbetaalbaar zijn en van minder dan € 1.250 (ook wel "geoorloofde debetstand op een rekening" genoemd) niet onderworpen aan de wet op het consumentenkrediet. Sinds december 2010 vallen deze kredieten binnen het toepassingsgebied van de wet en moeten ze in de Centrale geregistreerd worden. Er werden in 2011 dan ook veel overeenkomsten voor reeds bestaande kredietopeningen in de Centrale geregistreerd. In 2011 lag het aantal nieuwe geregistreerde kredietopeningen dicht bij de 3,2 miljoen eenheden tegenover 492.000 nieuwe overeenkomsten een jaar eerder. 2011 moet dus gezien worden als een uitzondering wegens een wijziging in de wetgeving, terwijl 2012 een terugkeer is naar de normale toestand.

Tijdens de eerste 6 maanden van 2013 werden er in totaal bijna 779 duizend nieuwe overeenkomsten geregistreerd in de Centrale. Als het aantal nieuwe geregistreerde overeenkomsten in hetzelfde tempo doorzet als tijdens de eerste 6 maanden van het jaar, dan zullen wij aan het einde van dit jaar 1,55 miljoen nieuwe geregistreerde overeenkomsten tellen. 2011 buiten beschouwing gelaten is dit cijfer hoger dan het aantal registraties van de vorige jaren.

**Tabel 1 – Evolutie van het aantal nieuwe toegekende overeenkomsten
(totaal en per categorie van overeenkomst)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind juni 2013	Schatting aan het eind van 2013
Lening op afbetaling (evolutie in %)	500.949 /	539.313 7,70%	525.507 -2,60%	511.228 -2,70%	552.652 8,10%	480.424 -13,10%	272651 /	545302 13,50%
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	208.067 /	187.477 -9,90%	167.936 -10,40%	159.056 -5,30%	134.547 -15,40%	100.444 -25,30%	47972 /	95944 -4,48%
Kredietopening (evolutie in %)	506.060 /	556.744 10,00%	493.617 -11,30%	492.971 -0,10%	3.172.72 3 543,60%	510.462 -83,90%	302229 /	604458 18,41%
Hypothecaire lening (evolutie in %)	263.250 /	258.902 -1,70%	290.420 12,20%	350.397 20,70%	402.271 14,80%	321.261 -20,10%	156722 /	313444 -2,43%
Totaal aantal overeenkomsten (evolutie in %)	1.478.32 6 /	1.542.43 6 4,30%	1.477.48 0 -4,20%	1.513.65 2 2,40%	4.262.19 3 181,60%	1.312.59 1 -66,90%	779574 /	1559148 18,78%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

De evoluties van het aantal nieuwe geregistreerde overeenkomsten verschillen naargelang het type overeenkomst in kwestie. In 2012 gingen de ontwikkelingen allemaal in dezelfde richting: we zien een vermindering van het aantal nieuwe overeenkomsten voor alle soorten kredietovereenkomsten. Wat is de situatie aan het einde van de eerste zes maanden van 2013?

Tijdens de eerste helft van dit jaar werden in de Centrale 272 duizend nieuwe overeenkomsten voor leningen op afbetaling geregistreerd. Als het tempo van de geregistreerde leningen op afbetaling tijdens de volgende 6 maanden doorzet in een tempo van 45 duizend nieuwe overeenkomsten per maand, dan zullen wij eind 2013 545 duizend nieuwe leningen op afbetaling tellen, tegenover 480 duizend in 2012, dit is een stijging met 13,5%.

De verkoop op afbetaling is een krediet dat steeds minder toegekend wordt, en zoals blijkt uit tabel 1 lijkt deze evolutie structureel: sinds 2007 is het aantal geregistreerde overeenkomsten voor een verkoop op afbetaling ieder jaar blijven dalen, namelijk van 208 duizend nieuwe overeenkomsten in 2007 tot 100 duizend nieuwe overeenkomsten in 2012. Als de tijdens de eerste 6 maanden van 2013 waargenomen trend doorzet, zullen we voor 2013 naar verwachting bijna 96 duizend nieuwe verkopen op afbetaling registreren, dat is 4,9% minder dan in 2012. Als hij zich voortzet zal deze daling niet zo sterk zijn dan die in 2011 en 2012.

Voor de kredietopeningen is de evolutie duidelijker. Tijdens de eerste 6 maanden van 2013 registreerden wij 302 duizend nieuwe overeenkomsten. Als de ontwikkelingen van deze 6 maanden zich voortzetten, dan zullen eind 2013 604 duizend nieuwe kredietopeningen geregistreerd zijn, dit is 18,41% meer dan in 2012 en 17,8% meer dan het gemiddelde van de jaren 2007 tot 2012. Aangezien de herziening van de Wet betreffende het consumentenkrediet het spectrum van de in de Centrale registreerbare kredietopeningen heeft uitgebreid, mogen wij verwachten dat er sneller dan in het verleden nieuwe overeenkomsten geregistreerd zullen worden. Vandaag geeft een rekening met een geoorloofde debetstand aanleiding tot een nieuwe registratie, terwijl dat vóór 1 december 2010 niet het geval was.

Hoe kan deze evolutie van het consumentenkrediet verklaard worden? De indicator van het consumentenvertrouwen is in 2013 iets hoger in vergelijking met wat wij eind 2012 zagen. Bovendien was 2012 economisch gesproken zo kleurloos dat veel huishoudens mogelijkerwijs investeringen hebben uitgesteld waarvoor krediet genomen moest worden. Naast het schuchtere herstel van het consumentenvertrouwen zou een deel van de evolutie tijdens de 6 eerste maanden van 2013 dus verklaard kunnen worden door een inhaalbeweging.

De toekenningen van consumentenkrediet tijdens de eerste 6 maanden van 2013 getuigen dus van een stijgend gebruik van het krediet. Kan deze conclusie overdraagbaar naar de hypotheekmarkt? Sinds het begin van het jaar is het aantal in de Centrale geregistreerde nieuwe overeenkomsten voor hypothecair krediet gestegen tot 156 duizend eenheden. In dit tempo zullen er in 2013 in totaal 313 duizend nieuwe hypothecaire kredieten in de Centrale geregistreerd zijn, dat is 2,43% minder dan in 2012. Tabel 1 laat zien dat 2011 uitzonderlijk was op het vlak van hypothecair krediet. Van 2009 tot eind 2011 werd steun verleend aan leningen voor de financiering van besparende investeringen. Deze steun heeft geleid tot een continue toename van het aantal tijdens deze drie jaar toegekende overeenkomsten. Het cijfer van 402 duizend nieuwe overeenkomsten voor 2011 kan ongetwijfeld verklaard worden door het feit dat een groot aantal huishoudens "in extremis" van deze steun hebben willen profiteren. De toekenningen die voor 2012 worden vastgesteld en voor 2013 worden

verwacht weerspiegelen dan ook meer een terugkeer naar de normale situatie dan een crisis op de markt van het hypothecair krediet. Het aantal voor 2012 verwachte nieuwe overeenkomsten ligt 20% hoger dan het gemiddelde van de jaren 2007 en 2008 (jaren vóór de aanvang van de toekenning van steun).

2°) Omvang en evolutie van de situaties van problematische schuldenlast

Om de omvang en de evolutie van de situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast duidelijk te maken, stellen wij de evolutie voor van vier categorieën van indicatoren uit de Centrale: het aantal geregistreerde kredietnemers in het negatieve bestand van de CKP, het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand, het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand en het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling.

2.1 Evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand

Tabel 2 laat zien dat sinds 2007 het totale aantal personen dat geregistreerd werd in het negatieve luik van de Centrale voor kredieten aan particulieren is blijven stijgen. Eind 2012 zijn er 330 duizend personen in de CKP geregistreerd voor minstens één wanbetaling. Als de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand tot eind 2013 in het zelfde tempo doorzet als tijdens de eerste 6 maanden van het jaar, dan zullen wij het nieuwe record van 333 duizend kredietnemers met een betalingsachterstand behalen, dit is 1,77% meer dan in 2012 en bijna 19,36% meer dan in 2007. De meeste van de in de CKP geregistreerde kredietnemers zijn uiteraard slechts voor één achterstallig krediet geregistreerd. Eind 2012 had slechts 45,7% van de in het negatieve bestand van de CKP geregistreerde personen meer dan één wanbetaling. Daarom kan er moeilijk van uitgegaan worden dat alle in de negatieve Centrale geregistreerde personen zich in een reële situatie van overmatige schuldenlast bevinden.

Tabel 2 - Evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand dat geregistreerd is in de CKP

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind juni 2013	Schatting aan het eind van 2013
Alle soorten overeenkomsten	279.429	285.595	300.296	308.803	319.092	330.129	333037	335971
(evolutie in %)		2,20%	5,10%	2,80%	3,30%	3,50%	0,88%	1,77%
Lening op afbetaling	150.826	156.420	167.336	173.165	175.935	176.676	176567	176458
(evolutie in %)		3,70%	7,00%	3,50%	1,60%	0,40%	-0,06%	-0,12%
Verkoop op afbetaling	40.868	40.093	40.725	41.526	41.753	40.701	39903	39121
(evolutie in %)		-1,90%	1,60%	2,00%	0,50%	-2,50%	-1,96%	-3,88%
Kredietopening	138.974	142.117	150.279	157.473	166.624	183.738	188897	194201
(evolutie in %)		2,30%	5,70%	4,80%	5,80%	10,30%	2,81%	5,69%
Hypothecaire lening	36253	36521	38178	38882	40109	41.583	42306	43042
(evolutie in %)		0,70%	4,50%	1,80%	3,20%	3,70%	1,74%	3,51%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Het is ook interessant om de evolutie van het aantal wanbetalers te bestuderen volgens het soort overeenkomst. Wat de verkopen op afbetaling betreft, is het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand in 2012 met 2,5% gedaald en dit aantal zal in 2013 naar verwachting dalen met 1,96%. Deze evolutie kan zeker in verband gebracht worden met het feit dat er minder van dit soort kredietovereenkomsten toegekend worden (zie tabel 1 hierboven). Wat de leningen op afbetaling betreft, zal eind 2013 het aantal wanbetalers waarschijnlijk lichtjes gedaald zijn. In 2012 noteerden wij slechts een lichte stijging in vergelijking met wat we eerder zagen: +0,4% in 2012 tegenover gemiddeld +3,95% voor de vier jaren voordien. Anderzijds zal zowel voor de kredietopeningen als voor het hypothecair krediet het aantal kredietnemers in 2013 naar verwachting in dezelfde mate toenemen als tijdens de vorige jaren. Deze toename is met name sterk voor kredietopeningen. In 2013 zal het aantal wanbetalers inzake kredietopeningen naar verwachting met 5,69% stijgen. Als deze trend doorzet, zal het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand inzake kredietopeningen sinds 2007 met 40,6% gestegen zijn, tegenover 20% als we kijken naar de kredietnemers met een betalingsachterstand van "alle soorten overeenkomsten" samen. Sinds 2010 stijgt het aantal wanbetalers inzake kredietopeningen sneller dan het aantal wanbetalers van "alle soorten overeenkomsten".

Een even snelle evolutie voor kredietopeningen kan vragen oproepen. Hoe kunnen we deze verklaren? De onderstaande tabel toont een toename van het totale aantal nieuwe achterstallige kredieten die vooral te verklaren is door een stijging van de nieuwe achterstallige kredietopeningen.

Tussen 2007 en eind 2013 zal het aantal jaarlijks geregistreerde nieuwe achterstallige kredietopeningen naar verwachting meer dan verdubbeld (117,52%) zijn, terwijl de evolutie voor de andere soorten overeenkomsten veel gematigder is (zie laatste regel van de tabel hieronder).

Tabel 3 – Aantal nieuwe achterstallige kredieten						Aandeel van de nieuwe achterstallige kredietopeningen in het totaal aantal nieuwe contracten met een betalingsachterstand
	Lening op afbetaling	Verkoop op afbetaling	Kredietopening	Hypothecaire lening	TOTAL	
Schatting aan het eind 2013	36 640	12 522	96 698	14 394	160 252	60,30%
Eerste 6 maanden van 2013	18 320	6 261	48 349	7 197	80 127	60,3%
2012	34 069	12 650	92 912	13 254	152 885	60,80%
2011	35 899	12 970	55 958	13 307	118 134	47,40%
2010	38 756	14 148	51 290	14 007	118 201	43,40%
2009	42 191	13 893	48 781	14 459	119 324	40,90%
2008	38 084	14 216	45 156	12 824	110 280	40,90%
2007	36 051	14 534	44 455	12 256	107 296	41,40%
Evolutie 2007 - 2013	+1.63%	-13.84%	+117.52	+17.44%	+49.36%	/

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Welke bijzondere gebeurtenis verklaart deze sterke stijging in het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen? Aangezien nu ook "kleine kredietopeningen" in de Centrale geregistreerd worden, is het aantal kredietopeningen en kredietnemers dat voor een betalingsachterstand geregistreerd kan worden, aanzienlijk toegenomen. Bovendien vertegenwoordigden de nieuwe achterstallige kredietopeningen tussen 2007 en eind 2010 gemiddeld 41,7% van de nieuwe achterstallige kredieten. In 2011 vertegenwoordigen ze 47,4% van de nieuwe achterstallige overeenkomsten en meer dan 60% na 2012 en 2013. De evoluties van de kredietopeningen zijn ongetwijfeld te verklaren door de inschrijving in de negatieve Centrale van "kleine achterstallige kredietopeningen" voor overeenkomsten die in het verleden niet in de positieve Centrale geregistreerd werden.

De tijd tussen de herziening van de wet en de hierboven getoonde evolutie in de statistieken zou kunnen verklaard worden door de tijd die kredietgevers nodig hebben voor het uitwerken van interne procedures om betalingsachterstanden inzake deze achterstallige kredietopeningen mee te delen aan de Centrale, betalingsachterstanden die in het verleden niet geregistreerd dienden te worden.

Dat in 2012 het aantal nieuwe achterstallige kredietopeningen veel sterker gestegen is dan het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor dit soort product (+66% tegenover +10,3%) suggereert eveneens dat een groot aantal van deze nieuwe in het negatieve bestand geregistreerde "kleine kredietopeningen" van personen zijn die reeds met een betalingsachterstand geregistreerd

waren voor andere kredietopeningen. Wij kunnen ook aannemen dat voor een groot aantal van deze kredietnemers de voorwaarden van de betalingsachterstand reeds vóór 2012 vervuld waren. Deze trends suggereren ook dat een aanzienlijk deel van de kredietopeningen die in het verleden niet geregistreerd moesten worden, niettemin getroffen werden door aflossingsmoeilijkheden.

Tabel 4 toont de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk gewest van het land. Terwijl voor 2013 het aantal wanbetalers in Vlaanderen naar verwachting niet zal stijgen, zal het in de twee andere gewesten van het land wellicht verder toenemen, maar minder snel dan tijdens de vorige jaren. Bovendien wordt verwacht dat de evolutie voor Brussel-Hoofdstad sterker is dan voor het Waalse Gewest.

Tabel 4 – Gemiddeld achterstallig bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand (regionale evoluties)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind juni 2013	Schatting voor eind 2013
België	6.360 €	6.498 €	7.176 €	7.834 €	7.989 €	8.245 €	8.562 €	8.891 €
		2,17%	10,43%	9,17%	1,98%	3,20%	3,85%	7,84%
Brussel-Hoofdstedelijk Gewest	5.866 €	6.365 €	7.376 €	8.074 €	8.197 €	8.105 €	8.643 €	9.217 €
		8,51%	15,88%	9,46%	1,52%	-1,11%	6,64%	13,72%
Vlaams Gewest	7.143 €	7.442 €	8.304 €	9.017 €	9.204 €	9.592 €	9.850 €	10.114 €
		4,19%	11,58%	8,59%	2,07%	4,21%	2,69%	5,45%
Waals Gewest	5.961 €	5.897 €	6.387 €	6.999 €	7.194 €	7.495 €	7.859 €	8.242 €
		-1,08%	8,32%	9,57%	2,79%	4,18%	4,86%	9,96%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

2.2 Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand

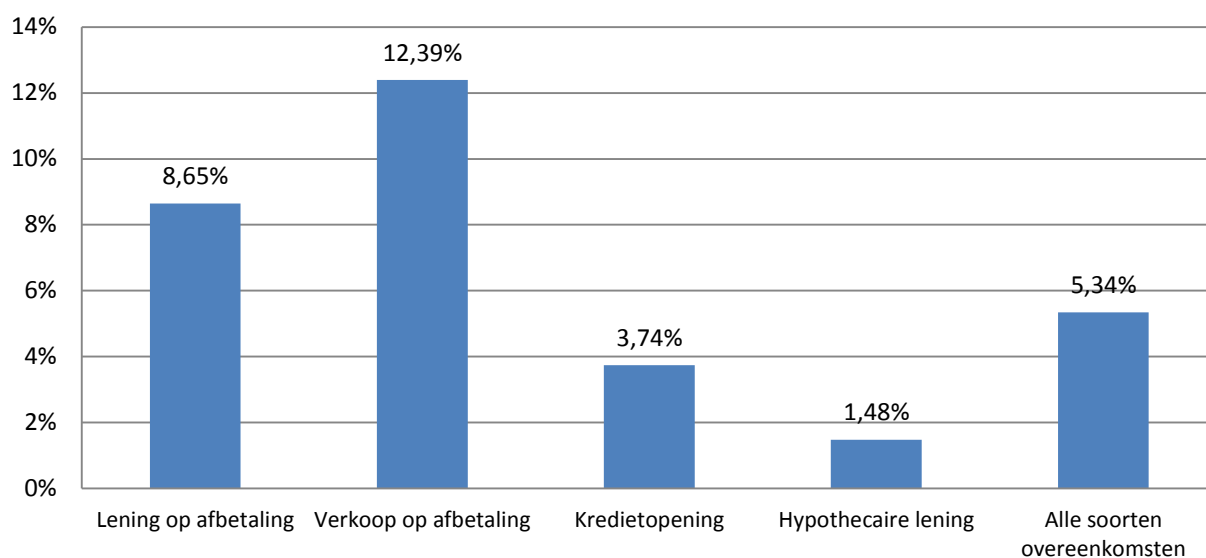
Het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand wordt verkregen door het aantal in het negatieve bestand van de Centrale geregistreerde kredietnemers te delen door het totale aantal in het positieve bestand geregistreerde kredietnemers.

Deze alternatieve indicator laat enerzijds toe rekening te houden met het feit dat het aantal kredietnemers in de afgelopen jaren is gestegen. Het is normaal dat het aantal personen met een betalingsachterstand in zekere mate stijgt als aan een groter aantal personen krediet wordt toegekend. Anderzijds kan dankzij het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand in relatieve termen geredeneerd worden en kan de situatie van verschillende soorten contracten en verschillende delen van het land makkelijker vergeleken worden. Het is normaal dat, gezien het aantal toegekende kredieten, de leningen op afbetaling veel meer met betalingsachterstanden kampen dan de verkopen op afbetaling, maar hoe zit het met het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand voor deze twee soorten krediet? Gezien de omvang van zijn bevolking zou het ook normaal zijn dat Vlaanderen meer wanbetalers telt dan Wallonië, maar hoe verhouden de

percentages kredietnemers met een betalingsachterstand van de verschillende gewesten zich tot elkaar?

Aan het einde van juni 2013 was 5,34% van alle kredietnemers voor minstens één achterstallig niet geregulariseerd contract in de CKP geregistreerd. Figuur 1 hieronder vergelijkt de percentages van kredietnemers met een betalingsachterstand voor elk soort krediet en toont duidelijke verschillen tussen het consumentenkrediet en het hypothecair krediet. Het hypothecair krediet toont een veel lager percentage kredietnemers met een betalingsachterstand dan de producten op afbetaling: 1,48% voor het hypothecair krediet tegenover respectievelijk 8,65% en 12,39% voor leningen en verkopen op afbetaling.

Grafiek 1 - Percentage kredietnemers met een betalingsachterstand (eind juni 2013)

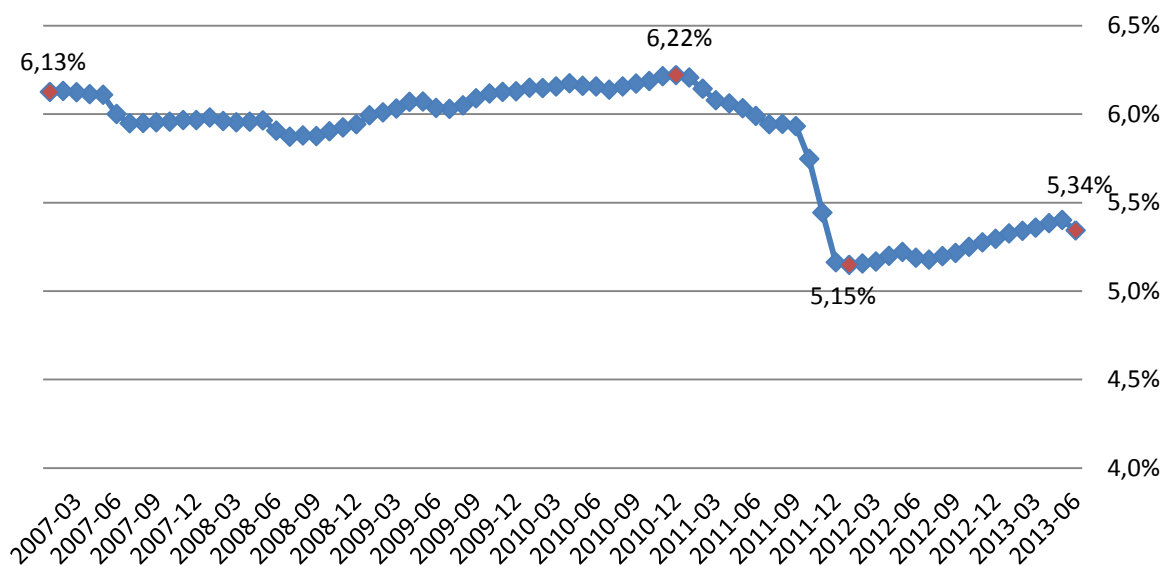

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek 2 hieronder toont eerst een schuchtere daling van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand tot het derde kwartaal van 2008, waarna een omgekeerde tendens merkbaar is. Deze laatste ontwikkeling zou kunnen duiden op een stijging van de situaties van problematische schuldenlast inzake krediet als gevolg van de crisis. De andere gebruikte statistieken om de evolutie van de problematische schuldenlast m.b.t. kredietschulden in kaart te brengen, vertonen sinds eind 2008 eveneens een sombere trend. Een vergelijkbare conclusie bleek al uit de evolutie van het aantal kredietnemers met een betalingsachterstand (zie tabel 2 supra).

De aanzienlijke daling van eind 2010 tot eind 2011 is te verklaren is door de stijging van het aantal in de Centrale geregistreerde kredietnemers wegens de verplichting om de "kleine kredietopeningen" te registreren. In de loop van 2012 en de eerste 6 maanden van 2013 is het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand gestegen van 5,15% naar 5,34%.

Grafiek 2 - Percentage van de kredietnemers met een betalingsachterstand

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Welke verschillen zijn er binnen en tussen de gewesten op het vlak van problematische schuldenlast? Uit de onderstaande tabel blijkt dat het percentage kredietnemers dat voor minstens één wanbetaling geregistreerd is, in Vlaanderen (3,57%) merkbaar lager is dan in Wallonië (7,13%) en Brussel (8,38%)¹. We zien ook significante verschillen tussen de Belgische provincies. De Henegouwers worden onbetwistbaar het meest getroffen door wanbetalingen inzake krediet.

Tabel 5 - Ruimtelijke verschillen inzake problematische schuldenlast (percentage kredietnemers met een betalingsachterstand eind juni 2013; totaal aantal overeenkomsten)

Provincie Antwerpen	3,70%	Provincie Waals-Brabant	4,14%
Provincie Vlaams-Brabant	3,06%	Provincie Henegouwen	8,46%
Provincie Limburg	3,69%	Provincie Luik	7,12%
Provincie West-Vlaanderen	3,80%	Provincie Luxemburg	5,85%
Provincie West-Vlaanderen	3,50%	Provincie Namen	6,58%
Vlaams Gewest	3,57%	Waals Gewest	7,13%
Brussels Grootstedelijk Gewest	8,38%	Totaal België	5,34%

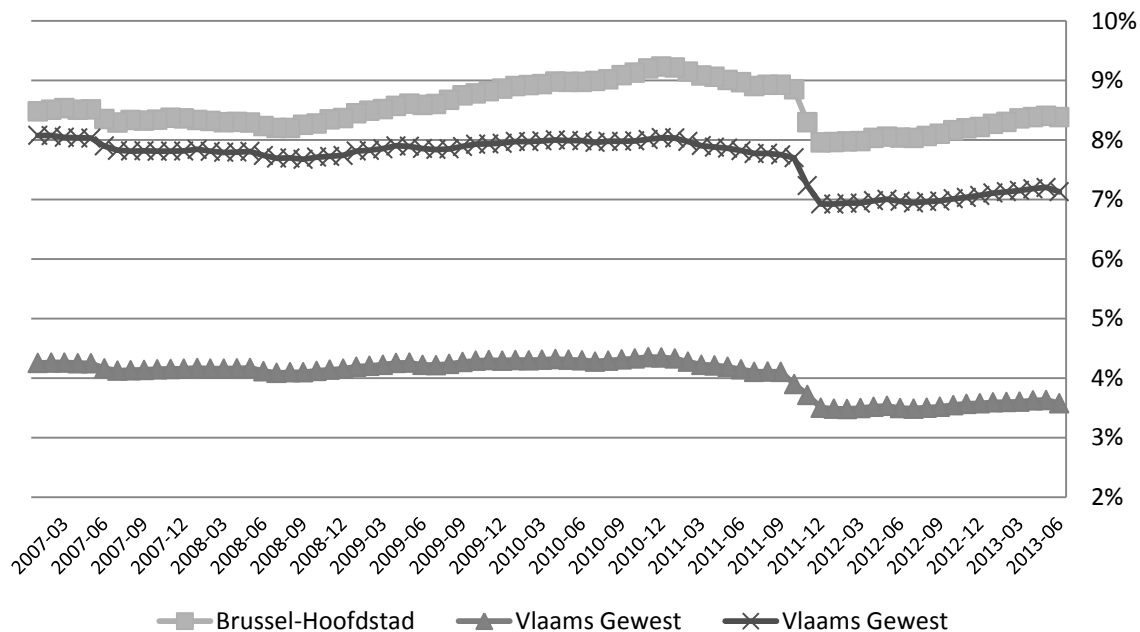
Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Grafiek 3 toont de evolutie van het percentage kredietnemers met een betalingsachterstand binnen ieder gewest van het land. De opwaartse tendens sinds 2012 is veel groter voor Brussel. In

¹ Gegevens CKP van eind december 2011.

Vlaanderen daarentegen is het percentage in de negatieve Centrale geregistreerde kredietnemers sinds begin 2012 nagenoeg niet gestegen.

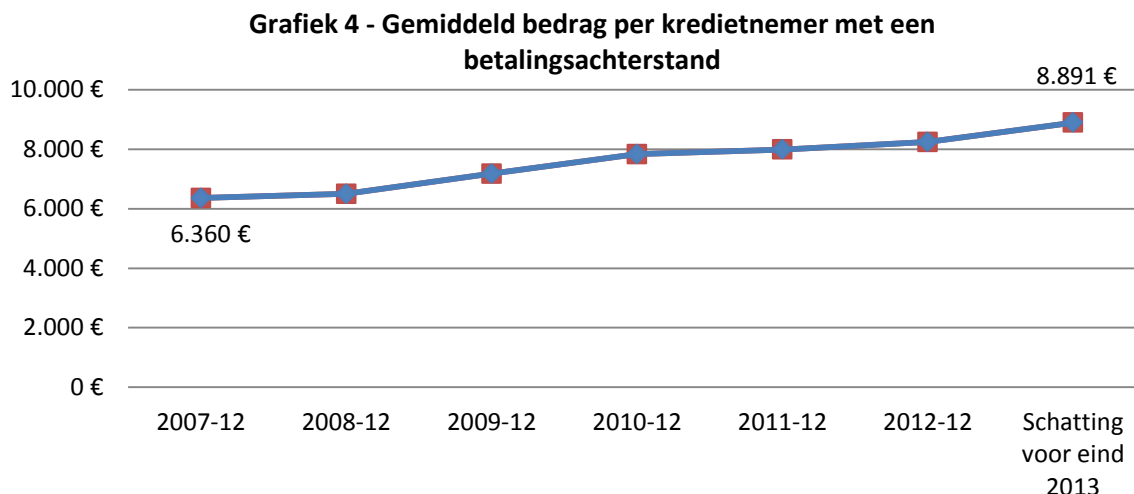
Grafiek 3 - Percentage van de kredietnemers met een betalingsachterstand (regionale evoluties in %)

Bron: grafiek OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

2.3 Nog steeds meer wanbetalingen maar ook meer problemen om deze aan te pakken!

Het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand wordt verkregen door het totale bedrag van de onmiddellijk opeisbare sommen (zoals meegedeeld door de kredietgevers) te delen door het aantal kredietnemers met minstens één wanbetaling. Eind juni 2013 noteerde de CKP een totaal achterstallige bedrag van iets meer dan 2,85 miljard dollar terwijl 333 duizend kredietnemers met een betalingsachterstand kampten. Het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand bedroeg dus 8.562 euro. De afgelopen jaren is het achterstallige bedrag sterk gestegen, tot een zeer hoog niveau in vergelijking met vóór de crisis. Tussen 2007 en het einde van juni 2013 steeg het gemiddelde achterstallige bedrag van 6.360 euro naar 8.562 euro, dat is een toename van 34,6%. Deze zeer snelle evolutie van het achterstallige bedrag suggereert dat wanbetalingen deel uitmaken van situaties die, in het algemeen, steeds moeilijker onder controle te krijgen zijn door kredietnemers. Als de ontwikkelingen van de eerste 6 maanden van het jaar doorzetten dan zal het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer eind 2013 naar verwachting 8.891 euro bedragen.

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Merk op dat veel kredietnemers met een betalingsachterstand nog andere lopende schulden hebben. Uit de gegevens van de CKP blijkt dat, eind 2012, 45,7% van de kredietnemers die slechts één geregistreerde kredietovereenkomst met een betalingsachterstand hebben, eveneens geregistreerd is voor andere kredietovereenkomsten zonder betalingsachterstand. De vervaldatum van deze andere schulden moeten nageleefd worden indien de kredietnemer niet als een kredietnemer met een betalingsachterstand beschouwd wenst te worden voor deze andere kredieten. Het gemiddelde achterstallige bedrag is dus het gemiddelde van de onmiddellijk opeisbare schulden die vaak slechts een deel van de totale schuldenlast van de kredietnemers met een betalingsachterstand vormen.

De hoogte van het achterstallig bedrag en de evolutie dat het de afgelopen jaren gekend heeft, hangen af van het soort kredietovereenkomst in kwestie. Tabel 6 laat zien dat, sinds het einde van 2007, het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand gestegen is van 14.850 euro voor het hypothecair krediet naar 25.904 euro op het einde van juni 2013, een stijging van 74,4%. Deze evolutie verliep veel trager als we kijken naar alle vormen van consumentenkrediet. Deze cijfers suggereren dat de omvang van de financiële problemen relatief sneller gestegen is voor kredietnemers met een betalingsachterstand inzake hypothecair krediet. Hoewel het hypothecair krediet relatief minder wanbetalingen genereert, zijn de wanbetalingen met betrekking tot dit soort overeenkomst veel omvangrijker dan voor het consumentenkrediet. Bovendien bevestigden de eerste 6 maanden van 2013 deze tendens, want het achterstallige bedrag inzake consumentenkrediet is met 10,88% gestegen en zal naar verwachting tegen het einde van dit jaar met 22,95% gestegen zijn, dat wil zeggen nog sneller dan van 2007 tot 2012.

Tabel 6 – Gemiddeld achterstallig bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand per soort overeenkomst

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind juni 2013	Schatting voor eind 2013
Alle soorten overeenkomsten (evolutie in %)	6.360 €	6.498 €	7.176 €	7.834 €	7.989 €	8.245 €	8.562 €	8.891 €
		2,17%	10,43%	9,17%	1,98%	3,20%	3,85%	7,84%
Lening op afbetaling (evolutie in %)	5.843 €	5.988 €	6.399 €	6.665 €	6.791 €	6.963 €	7.004 €	7.045 €
		2,48%	6,87%	4,16%	1,88%	2,54%	0,58%	1,17%
Verkoop op afbetaling (evolutie in %)	1.447 €	1.429 €	1.455 €	1.501 €	1.515 €	1.493 €	1.452 €	1.413 €
		-1,21%	1,82%	3,10%	0,93%	-1,45%	-2,69%	-5,31%
Kredietopening (evolutie in %)	2.134 €	2.169 €	2.267 €	2.390 €	2.486 €	2.500 €	2.440 €	2.381 €
		1,68%	4,51%	5,42%	4,02%	0,54%	-2,41%	-4,76%
Hypothecaire lening (evolutie in %)	14.850 €	15.116 €	17.889 €	21.232 €	21.858 €	23.362 €	25.904 €	28.723 €
		1,79%	18,34%	18,69%	2,95%	6,88%	10,88%	22,95%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

We hebben al getoond dat sommige delen van het land relatief gesproken een groter aantal kredietnemers in gebreke van betaling vertonen. Hoe zit het nu met het gemiddelde achterstallige bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand? De onderstaande tabel laat zien dat de wanbetalingen, hoewel ze in Vlaanderen minder vaak voorkomen, in dit deel van het land veel omvangrijker zijn dan die in de rest van het land. Het gemiddelde achterstallige bedrag in Vlaanderen bedroeg eind juni 2013 9.850 euro tegenover 7.859 euro in het Waalse Gewest en 8.643 euro in Brussel-Hoofdstad. Tijdens de eerste zes maanden van 2013 is het achterstallige bedrag in alle gewesten van het land blijven stijgen. De trend was echter duidelijker in Brussel en Wallonië dan in Vlaanderen.

Tabel 7 – Gemiddeld achterstallig bedrag per kredietnemer met een betalingsachterstand (regionale evoluties)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Eind juni 2013	Schatting voor eind 2013
België	6.360 €	6.498 €	7.176 €	7.834 €	7.989 €	8.245 €	8.562 €	8.891 €
		2,17%	10,43%	9,17%	1,98%	3,20%	3,85%	7,84%
Brussel-Hoofdstedelijk Gewest	5.866 €	6.365 €	7.376 €	8.074 €	8.197 €	8.105 €	8.643 €	9.217 €
		8,51%	15,88%	9,46%	1,52%	-1,11%	6,64%	13,72%
Vlaams Gewest	7.143 €	7.442 €	8.304 €	9.017 €	9.204 €	9.592 €	9.850 €	10.114 €
		4,19%	11,58%	8,59%	2,07%	4,21%	2,69%	5,45%
Waals Gewest	5.961 €	5.897 €	6.387 €	6.999 €	7.194 €	7.495 €	7.859 €	8.242 €
		-1,08%	8,32%	9,57%	2,79%	4,18%	4,86%	9,96%

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

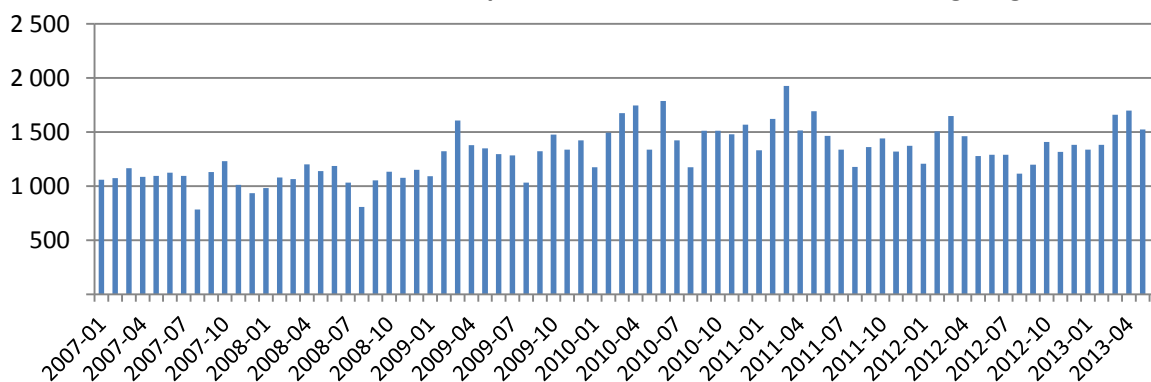
2.4 Gegevens betreffende de collectieve schuldenregeling

Particulieren die zich in een situatie van overmatige schuldenlast bevinden kunnen een aanvraag voor een collectieve schuldenregeling indienen. Wanneer de door de wet vastgelegde voorwaarden vervuld zijn, kan de aanvraag toelaatbaar geacht worden door de rechter van de arbeidsrechtbank en zal ze geregistreerd worden in de CKP. Eenmaal begonnen heeft de procedure van collectieve schuldenregeling de dubbele doelstelling om de persoon met overmatige schuldenlast in de mate van het mogelijke in staat te stellen zijn schulden te betalen en tevens een levenswijze te behouden die in overeenstemming is met de menselijke waardigheid. Aangezien sommige gegevens over de procedure van collectieve schuldenregeling opgenomen zijn in de CKP, vinden wij er een aanvullende indicator om de overmatige schuldenlast te beoordelen. Eind juni 2013 bevonden 103.790 personen zich in een procedure van collectieve schuldenregeling in België, dat is net iets meer dan 1% van de Belgische volwassen bevolking.

De evolutie van het aantal nieuwe adviezen voor toelaatbaarheid (zie grafiek 5 hieronder) geeft een indicatie van het aantal nieuwe personen met overmatige schuldenlast. Deze variabele kan beïnvloed worden door de economische conjunctuur. Een toename van het aantal toegelaten procedures weerspiegelt een toename van het aantal aanvragen. Anderzijds kan een grotere aantrekking tot deze procedure gezien worden als een teken van de groeiende financiële problemen van de huishoudens.

Grafiek 4 en tabel 8 hieronder tonen dat in 2009, en meer nog in 2010 en 2011, het maandelijks gemiddelde van de in de Centrale geregistreerde nieuwe berichten van collectieve schuldenregeling gestegen is. In 2012 werden maandelijks gemiddeld 1341 nieuwe procedures toelaatbaar verklaard door de rechters van de arbeidshoven en -rechtbanken, dat is 8,3% minder dan in 2011. Deze neerwaartse trend stond voldoende in contrast met wat we sinds de crisis zien om tot een mogelijke verbetering van de situatie op het vlak van overmatige schuldenlast te besluiten. Helaas registreerden wij tijdens de eerste 6 maanden van dit jaar gemiddeld 1512 nieuwe procedures, dat is meer dan tijdens de hele periode daarvoor. Als deze trend tijdens de laatste twee kwartalen van 2013 doorzet, dan zullen wij op 31 december het historisch record van 106 duizend personen met een procedure van collectieve schuldenregeling bereiken.

Grafiek 5 - Aantal nieuwe procedures voor collective schuldenregeling

Bron: Grafiek en berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

Tabel 8 - Maandelijks gemiddelde van het aantal nieuwe procedures						
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 (op basis van de eerste 6 maanden)
1065	1075	1326	1489	1463	1341	1512

Bron: berekeningen OKS op basis van gegevens van de CKP (NBB)

4) Conclusies en perspectief:

Aan het einde van deze analyse zien wij dat de op basis van de gegevens van de CKP opgestelde indicatoren van problematische schuldenlast en overmatige schuldenlast in dezelfde richting evolueren als in 2012. Zowel de analyse van de wanbetalingen (aantal kredietnemers met een betalingsachterstand, aantal niet-geregulariseerde contracten, gemiddeld achterstallig bedrag...) als die van de evolutie van het aantal nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling doen ons besluiten dat situaties van problematische schuldenlast en van overmatige schuldenlast in loop van de eerste zes maanden van 2013 steeds frequenter zijn geworden.

Bovendien zijn sommige trends sterker dan in het verleden. Over heel 2013 zal het gemiddelde achterstallige bedrag naar verwachting met 7,84% stijgen, terwijl het tussen 2008 en 2012 met 6,2% per jaar gestegen is. Tijdens de eerste twee kwartalen van 2013 zijn er gemiddeld 1512 nieuwe procedures van collectieve schuldenregeling ingediend tegenover een gemiddelde van 1489 nieuwe procedures per maand in 2010 in volle crisis.

De verslechterde economische conjunctuur die wij sinds 2008 zien, verklaart ongetwijfeld de financiële moeilijkheden van de huishoudens en de toename van het fenomeen van de overmatige schuldenlast. De economische vooruitzichten voor de rest van 2013 zijn helaas niet goed. De groei van het BBP zal in 2013 nauwelijks de 0% overschrijden, terwijl de werkloosheid naar verwachting 8,7% zal bedragen (tegenover 8,1% in 2012). Het beschikbare inkomen van de huishoudens zal naar verwachting met 0,5% stijgen bij een inflatiepercentage van 1%. De hogere inflatie dan de inkomensgroei zal waarschijnlijk tot een daling van de koopkracht van de huishoudens leiden. In 2014 zal wellicht een licht herstel merkbaar zijn, maar de groei zal zwak (1,3%) en de werkloosheid zal hoog (8,5%) blijven. Aangezien noch voor het einde van 2013 noch voor 2014 een herstel verwacht wordt, is het onwaarschijnlijk dat we in de komende maanden een echte daling van de problematische schuldenlast en de overmatige schuldenlast zullen kennen.